

Ankstyvojo raštingumo lavinimas šeimoje

Šeima - pirmasis ir pagrindinis vaiko ugdytojas. Mažo žmogučio lavinimas(is) vyksta nuolat, nepastebimai, sumaniai nukreipiant vaiko veiklą norima linkme. Vaiko patirtis, įgyta namuose, labai vertinama ir gerbiama pedagogų. Sukaupotos patirties pagrindu toliau formuojami emociniai, socialiniai įgūdžiai, pažinimo gebėjimai.

Ikimokykliniame ir priešmokykliniame amžiuje tikslinga namuose organizuoti veiklą, padedančią ugdyti ankstyvąjį raštingumą. Tai įgūdžių, reikalingų rašymui ir skaitymui, lavinimas, klausymo įgūdžių, bendravimo kalba (ir žodžiais, ir be žodžių) ugdymas.

Svarbu sudaryti tokią namų aplinką, kuri būtų palanki pradinių raštingumo įgūdžių lavinimui. Gerai, jei vaikas turi namuose savo kampelį (nebūtinai kambarį), kur jis gali rašyti, vartyti knygeles, piešti, lipdyti, konstruoti, karpyti. Kad būtų galima tuo užsiimti, reikia priemonių: sąsiuvinų (langeliais, linijomis), spalvoto popieriaus, pieštukų, parkerių, kreidelių, flomasterių, plastilino, lego konstruktorių ir kt. Pravartu turėti ir mažą knygų bibliotekėlę. Kad knygutės domintų vaiką, jose turi būti daug su tekstu susijusių iliustracijų, o šriftas didesnis.

Kokia veikla padeda lavinti ankstyvąjį raštingumą?

- Skatinkite vaiką kalbėti aiškiai, kad aplinkiniai jį suprastų.
- Pasakodami istorijas, naudokite paveikslėlius, žaislus. Kartais padarykite taip, kad sakomi žodžiai neatitiktų to, ką jūs rodote. Prašykite, kad vaikas ištaisytų klaidas.
- Skatinkite vaiką eksperimentuoti žodžiais ir garsais (pvz.: kai išgirsta žodį, prasidedantį garsu A, paprašykite atsistoti, o kai prasideda garsu B - suploti ir kt.).
- Padrąsinkite vaiką savarankiškai tyrinėti knygas. Tegul jis žiūrinėja iliustracijas, verčia puslapius, tyrinėja spausdintą tekstą (atranda tokias pat raides, ieško panašių elementų, iš kurių sudarytos raidės ir kt.).
- Stenkitės reguliariai paskaityti vaikui iš knygų (ypač iš didelių knygų), kuriose gausu iliustracijų, o šriftas padidintas.

- Pratinkite susikaupti, klausantis teksto. Po to užduokite klausimus, pasikalbėkite apie kūrinėlį ar paprašykite vaiką sukurti kitokią pabaigą.
- Pabandykite perskaitytą kūrinėlį inscenizuoti: žaiskite su lėlėmis, panaudokite lego konstruktorių figūrėles ir kt.
- Skaitykite mėgstamas istorijas pakartotinai, kad gerėtų vaiko kalbos supratimas.
- Mokykite pasakoti pagal knygos paveikslėlius trumpais sakineliais.
- Padėkite vaikui atrasti ryšį tarp ištariamų ir užrašytų žodžių. Tuo tikslu pasidarykite dažniausiai vartojamų žodžių korteles (pvz.: „MAMA“, „TĖTĖ“, „BROLIS“, „SESUO“, „NAMAI“ ir kt.). Paprašykite vaiką surasti kortelę su žodžiu, kurį ištarėte, analizuokite, iš kokių raidelių sudarytas žodis. Korteles laikykite specialiaame voke ir nuolat papildykite naujomis.
- Skatinkite stebėti aplinką ir įsiminti dažniausiai naudojamus užrašus (pvz.: „PAŠTAS“, „POLICIJA“, „KAVINĖ“ ir kt.).
- Kai vaikas apsimeta, kad rašo, pasidomėkite, ką jis parašė. Iš pradžių vaikas nieko konkretaus gali neatsakyti, bet po kurio laiko pradeda domėtis savo „kūryba“.
- Duokite vaikui dėliojimui skirtų raidžių (kubelių su raidėmis, magnetinių raidžių, raidžių iš „jūros putos“, raidžių trafaretų), kurias naudodamas jis galėtų sudėti žodžius pagal pavyzdį, „parašyti“ žinomus žodžius.
- Skatinkite lytėjimu tyrinėti raidžių formą. Tegul vaikas lipdo raides iš plastilino, molio, rašo jas smėlyje, dėlioja iš pagaliukų, lanksto iš vielos ir kt.
- Parinkite žaislą arba paveikslėlių ir padėkite juos ant stalo. Prieš vaiką padėkite korteles raidžių, kurias jis jau pažįsta. Paprašykite pasirinkti žaislą arba paveikslėlį ir parinkti kortelę su raide, atitinkančia pirmąjį žaislo ar paveikslėlio pavadinimo garsą.

Šios rekomendacijos - bandymas atkreipti tėvelių dėmesį į tai, koks svarbus gali būti jų indėlis, lavinant savo atžalas. Anot Theodoro Roosevelto, „daryk, ką gali. Daryk tomis priemonėmis, kurias turi. Ten, kur esi.“

Liuda Bartkuvienė, specialioji pedagogė metodininkė.

Kelmės švietimo pagalbos tarnyba